

פְּרִשָּׁת

מִקָּץ

©

כל הזכויות שמורות
מותר להעתיק ולצלם ללא מטרות רווח

תלמוד תורה מורשה ירושלים

ת.ד. 34055 ירושלים 91340

תוכן העניינים

פרק מא

7..... יוסף פותר חלומות ומתמנה למושל

פרק מב

25..... אחי יוסף יורדים למצרים

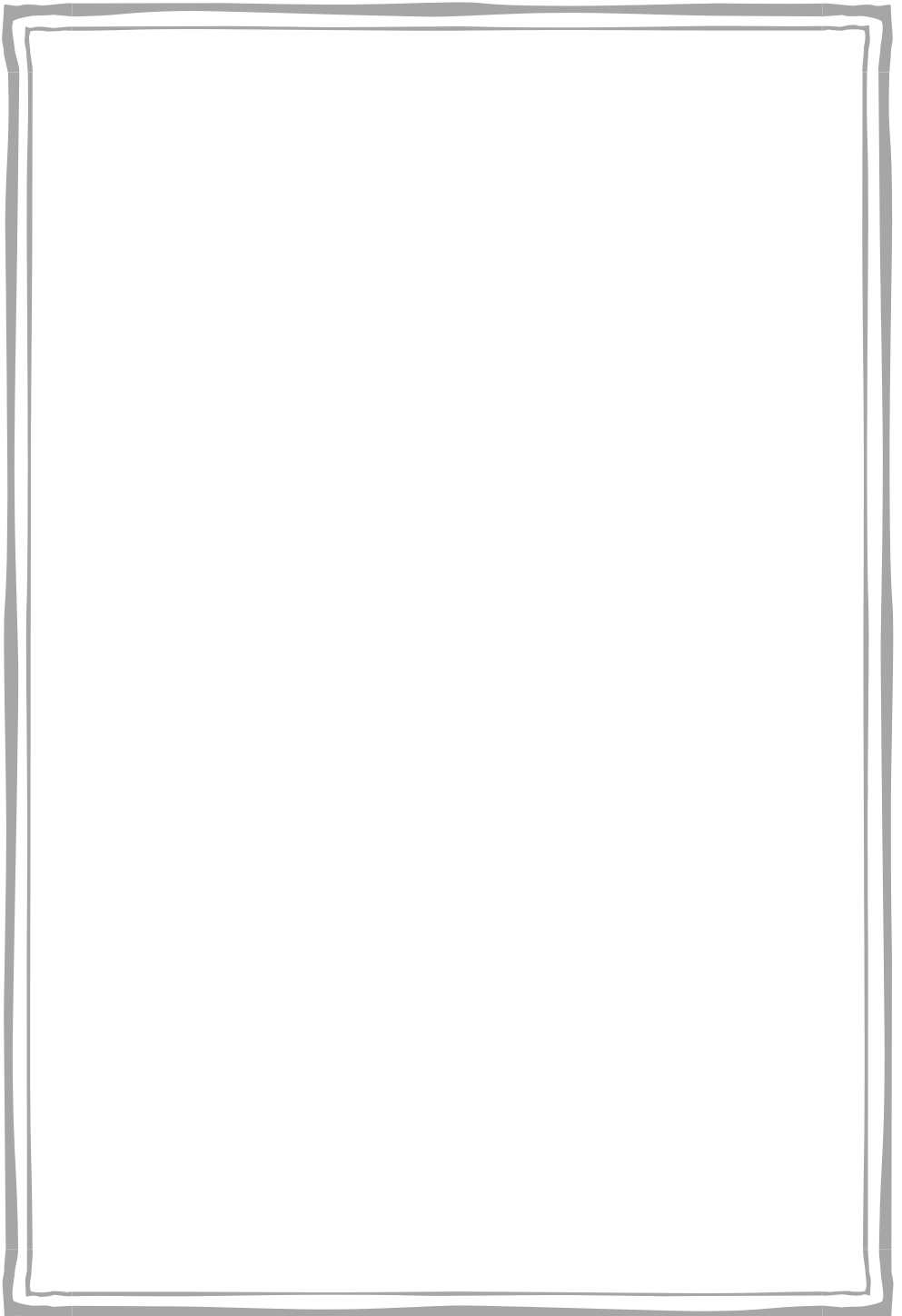
פרק מג

41..... פגישת יוסף ובנימין

פרק מד

55..... הגביע נמצא באמתחת בנימין

61..... סכום לפרשות וישב - מקץ

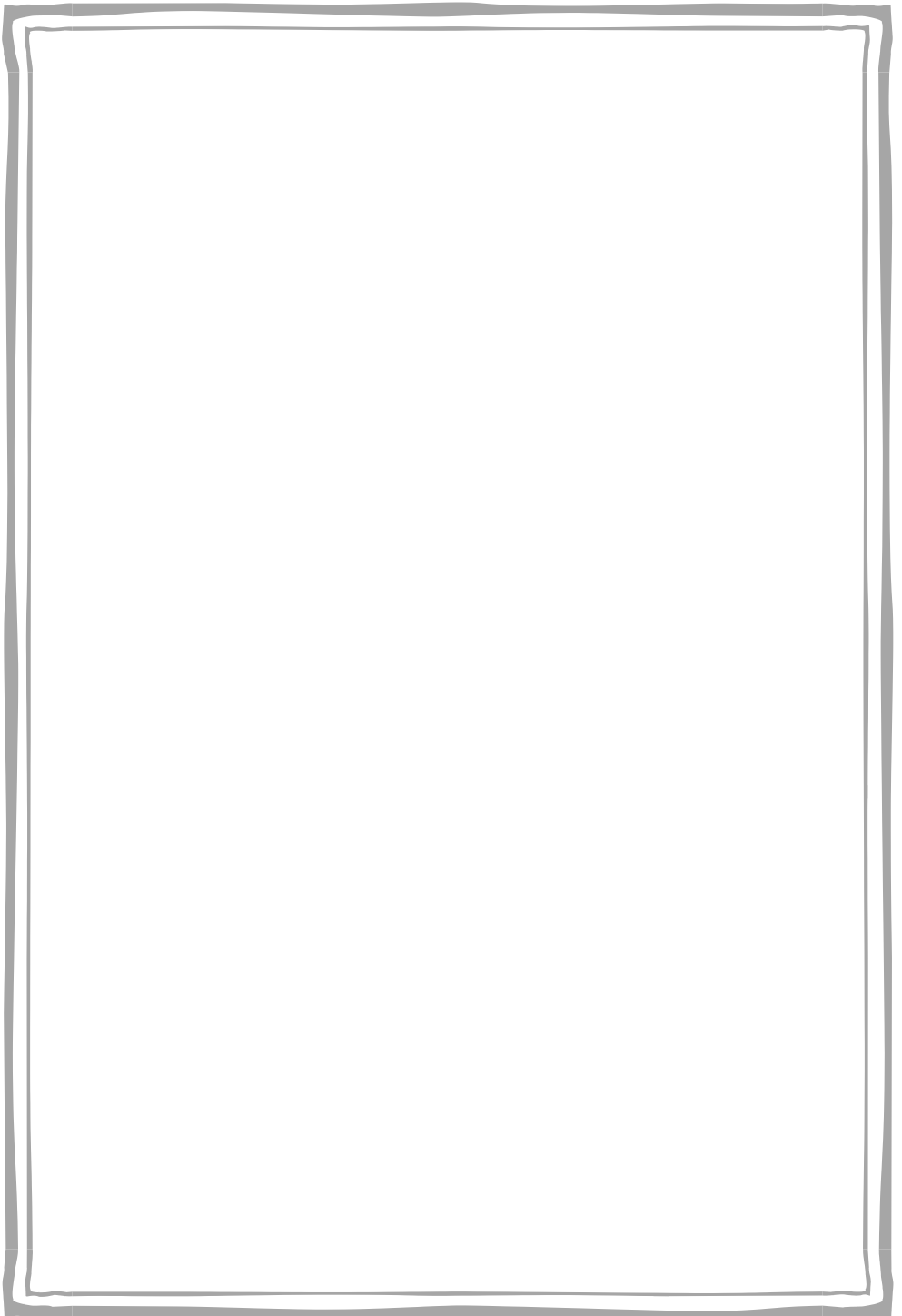

פרק מא

יוסף פותר חלומות

ומתמנה למושל

פְּרִשֵׁת מִקַּץ

יוֹסֵף פּוֹתֵר חֲלוּמוֹת וּמִתְמַנֶּה לְמוֹשֵׁל

(פָּרָק מ"א)

"וַיְהִי מִקַּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרַעְהָ חֵלֶם

וַהֲנֵה עֹמֵד עַל הַיָּאֹר" (פְּסוּק א)

ה' נָתַן לְפְרַעְהָ חֲלוּמוֹת אֱלוֹ כְּדֵי שְׂיִצְטַרְךָ לְפִתְרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף וּפְתִירַת הַחֲלוּמוֹת תְּבִיא לְהוֹצֵאָתוֹ מִן הַבּוֹר וּלְמִנּוּיֹו לְמוֹשֵׁל מִצְרַיִם.

מָה הָיָה חֲלוּמוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁל פְּרַעְהָ ?

פְּרַעְהָ חֵלֶם שֶׁהוּא עֹמֵד עַל הַיָּאֹר. מִן הַיָּאֹר עוֹלוֹת שְׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאוֹת, וְאַחֲרֵיהֶן שְׁבַע פְּרוֹת דְּקוֹת בָּשָׂר. בְּהִמְשֵׁךְ הַחֲלוֹם רָאָה פְּרַעְהָ אֶת הַפְּרוֹת הִרְעוֹת אוֹכְלוֹת אֶת הַפְּרוֹת הַטּוֹבוֹת.

מָה הָיָה חֲלוּמוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל פְּרַעְהָ ?

בְּחֲלוּמוֹ הַשֵּׁנִי רָאָה פְּרַעְהָ שְׁבַע שִׁבְלִים טוֹבוֹת צוֹמְחוֹת בְּקִנְיָה אֶחָד וְאַחֲרֵיהֶן שְׁבַע שִׁבְלִים דְּקוֹת. וַהֲנֵה הַשִּׁבְלִים הִרְעוֹת בָּלְעוּ אֶת הַטּוֹבוֹת.

"וַיְהִי בַבֶּקֶר וַתִּפְעַם רוּחוֹ" (פסוק ח)

📖 "וַתִּפְעַם רוּחוֹ" - התרגוש.

פרעה קם בבקר נרגש ונסער. הוא הרגיש שהחלום שחלם מיחד ושונה מכל שאר חלומותיו.

הוא הבין שחלומות אלו קשורים לדברים חשובים העתידים להתרחש במדינתו.

"וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם

וְאֵת כָּל חֲכָמֶיהָ... וַאִין פּוֹתֵר אוֹתָם לְפָרְעָה"

לארמונו של פרעה הגיעו גדולי החכמים והזקנים של מצרים. כלם התאמצו לפתור את חלומותיו, אבל שום פתרון לא מצא חן בעיני פרעה.

"וַיִּדְבֵּר שֵׁר הַמִּשְׁקִים אֶת פְּרֵעָה לֵאמֹר..."

שר המשקים שהיה צריך להזכיר את יוסף כבר לפני שנתיים ולהתחנן לפני פרעה שיוציאו מן הבור לאחר הטובה שעשה עמו, נזכר כעת בשמו של יוסף ובכשרונו המיוחד.

האם שר המשקים הזכיר את יוסף בגלל שהפיר טובה ליוסף על עזרתו?

לא! שר המשקים הזכיר את יוסף לטובה, מפני שפחד
שפרעה ימות מרוב בהלה מחלומותיו, ואז יקום מלך
חדש שלא יבחר בו להיות משרתו.

האם לפחות דבר בכבוד על יוסף?

נאמר:

”ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים

ונספר לו ויפתר לנו את חלמתינו...” (פסוק יב)

שר המשקים דבר על יוסף בזלזול וקרא לו “נער”
ו“עבד”, אף על פי שיוסף התאמץ להיטיב אתו ולפתור
לו את חלומו.

וכך אמרו חכמינו זכרונם לברכה:

”ארורים הרשעים שאין עושים טובה שלמה”.

📖 ארורים - מקללים.

פיצד צריך היה שר המשקים לדבר על יוסף?

שר המשקים היה צריך לספר על חריצותו וטוב לבו
של יוסף בהיותו בבית הסהר, על הטובה שגמל עמו
ועל חכמתו הרבה.

”וַיִּשְׁלַח פְּרַעְהַ וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִיזֵהוּ מִן הַבּוֹר

וַיַּגְלַח וַיַּחְלֵף שְׂמֹלֹתָיו וַיָּבֵא אֵל פְּרַעְהַ” (פסוק יד)

יוסף גלח את שעריו והחליף את בגדי האסיר שעליו, כדי לבוא לפני פרעה מלך מצרים בצורה מכבדת.

פרעה פנה אל יוסף ואמר לו:

”חֲלוֹם חֲלַמְתִּי וּפִתַּר אֵין אֵתוּ

וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר

תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפִתַּר אֵתוּ” (פסוק טו)

האם יוסף התגאה בחכמתו?

נאמר:

”וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פְּרַעְהַ לֵאמֹר

בְּלִעְדֵי אֱלֹקִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעְהַ” (פסוק טז)

יוסף לא התגאה בחכמתו אלא הודיע לפרעה שה' הוא הנותן חכמה, ורק בזכות ה' יוכל לפתור את החלומות.

יוסף היה אמיץ לב ולא חשש להזכיר את שם ה' בפני המלך הגדול, עובד האלילים, ולפני כל חכמיו.

"וַיְדַבֵּר פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף בְּחִלְמֵי... (פְּסוּק יז)

פַּרְעֹה סִפֵּר בְּאֲרֵיכוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר רָאָה בְּחִלּוֹמוֹ. כַּאֲשֶׁר סִפֵּר פַּרְעֹה אֶת חִלּוֹמוֹ, הִקְשִׁיב יוֹסֵף הֵיטִב לְכֹל מְלֶאֱה שִׁיזְצָאָה מִפִּיּוֹ, וַחֲשַׁב עַל פְּתוּרֹן הַחִלּוֹם.

"וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל פַּרְעֹה חִלּוֹם פַּרְעֹה אֶחָד הוּא

אֶת אֲשֶׁר הָאֱלֹקִים עָשָׂה הַגִּיד לְפַרְעֹה" (פְּסוּק כה)

יוֹסֵף הֵבִין שְׁחִלּוֹם הַפְּרוֹת וְחִלּוֹם הַשְּׁבָלִים אֵינָם אֶלָּא חִלּוֹם שִׁפְתוּרוֹנוֹ הוּא אֶחָד.

בְּדַבָּר זֶה טָעוּ כָּל חֲכָמֵי מִצְרַיִם, הֵם חָשְׁבוּ שֶׁלְּפַרְעֹה הָיוּ שְׁנֵי חִלּוֹמוֹת שׁוֹנִים וְלְכֹל חִלּוֹם פְּתוּרֹן שׁוֹנֵה.

יוֹסֵף הִצְעִיר עֲמֵד בְּגִבּוֹרָה מוֹל מְלֶךְ מִצְרַיִם הַגָּדוֹל וּמוֹל כָּל חֲכָמָיו וַיּוֹעֲצֵיו הַמְּלַמְּדִים וּפְתָר אֶת חִלּוֹם פַּרְעֹה.

יוֹסֵף רָצָה לַעְזוֹר לְפַרְעֹה וְלַמְדִּינָתוֹ וְלְהַצִּילָם מִן הַרָעָב וַיִּדַע שֶׁהוּא הַנּוֹתֵן לוֹ חֲכָמָה וְדַעַת לְמִצּוֹא אֶת הַפְּתוּרֹן. הוּא הִזְכִּיר אֶת שֵׁם ה' לְפָנָיו כָּל עוֹבְדֵי הָאֱלֹלִים בְּעַזּ וּבְגִבּוֹרָה כְּלִי לְפַחַד מֵהֵם.

"שִׁבַּע פָּרֹת הַטִּבַּת... וְשִׁבַּע הַשְּׁבָלִים הַטִּבַּת

שִׁבַּע שָׁנִים הֵנָּה..." (פְּסוּק כו)

הפרות והשבלים הטובות רומזות לךך שעתידות לבא
על מצרים שבע שנים טובות.

”ושבע הפרות הרקות... ושבוע השבלים הרקות...”

יהיו שבע שני רעב” (פסוק כז)

הפרות והשבלים הרעות רומזות לךך שעתידות לבא
על מצרים שבע שנות רעב רעות.

”וקמו שבע שני רעב אחריהן

ונשבח כל השבע...” (פסוק ל)

בליעת הפרות והשבלים הרעות את הטובות רומזת
לךך ששנות הרעב ישפּיחו את שנות השבע.

גם בדבר זה החרטמים טעו, הם חשבו שהחלומות
קשורים רק לפרעה ולא הבינו שהם קשורים לעתידה
של המדינה כלה.

מדוע ה' הראה לפרעה את אותו החלום פעמים?

על כך ענה יוסף ואמר:

”ועל השנות החלום אל פרעה פעמים...”

וּמִמָּהֵר הָאֱלֹקִים לַעֲשׂוֹתוֹ” (פְּסוּק לב)

ה' רָצָה לְהִרְאוֹת לְפָרְעֹה שְׁשָׁנוֹת הַשְּׁבַע עֲתִידוֹת
לְהִתְחִיל כָּבֹד מִהַשָּׁנָה הַקְּרוֹבָה.

פָּרְעֹה הִקְשִׁיב לְדַבְרֵי יוֹסֵף בְּקֶשֶׁב רַב יַחַד עִם כָּל חֲכָמֵי
מִצְרַיִם. כָּלֵם הִתְפַּעֲלוּ מִיִּכְלָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצָּעִיר (בֶּן
שְׁלֹשִׁים שָׁנָה) לְפָתוֹר אֶת הַחֲלוּם הַקָּשָׁה בְּחֻכְמָה רַבָּה.

”וְעַתָּה יֵרָא פָּרְעֹה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם...” (פְּסוּק לג)

יוֹסֵף לֹא הִסְתַּפֵּק בְּפִתְרוֹן הַחֲלוּם, הוּא הוֹסִיף עֲצָה
לְפָרְעֹה. מִדּוּעַ?

יוֹסֵף רַחַם עַל מִצְרַיִם, הוּא הִבִּין שְׂאֵם הוּא לֹא יִצְיַע
לָהֶם עֲצָה, הָעַם הַמִּצְרַיִם עָלוּל לָמוֹת בְּרָעָב.

”יַעֲשֶׂה פָּרְעֹה וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ...”

וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל אֲכָל הַשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת...

אֲכָל בְּעָרִים וְשָׁמְרוּ...

וְלֹא תִכְרַת הָאָרֶץ בְּרָעָב” (פְּסוּקִים לד-לו)

יוֹסֵף הִצִּיעַ שֶׁפָּרְעֹה יִמְנֶה אֲנָשִׁים שִׁיְהִיו אַחֲרָאִים עַל
מִצְרַיִם. הֵם יֵאָסְפוּ אֶת כָּל הַתְּבוּאָה בְּשָׁנוֹת הַשְּׁבַע

וַיִּשְׁמְרוּ אוֹתָהּ בַּמַּחֲסָנִים כְּדֵי שְׂיִשְׁאָר מְזוֹן לְשָׁנוֹת
הָרָעָב.

”וַיִּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פֶרְעָה וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדָּיו” (פְּסוּק לז)

פֶּרְעָה חָשַׁשׁ מְאֹד מִשְׁשֹׁמֵעַ עַל הָעֶתִיד הַצָּפוּי לוֹ
וּלְמַדִּינָתוֹ, וּמִשְׁשֹׁמֵעַ אֶת עֲצָתוֹ הַחֲכָמָה שֶׁל יוֹסֵף נִרְגַע.

”וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה אֶל עַבְדָּיו הִנְמַצָּא כֹּהֵא אִישׁ

אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ” (פְּסוּק לח)

אִם גַּלְיָה מְקַצֶּה הָעוֹלָם וְעַד קָצָהוּ, הָאִם נִמְצָא אִישׁ כֹּהֵא
אֲשֶׁר נָתַן לוֹ ה' רוּחַ שֶׁל חֲכָמָה גְּדוֹלָה כְּמוֹ זֶה שֶׁל
יוֹסֵף?!

”וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה אֶל יוֹסֵף

אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת

אֵין נְבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ” (פְּסוּק לט)

פֶּרְעָה כָּל כֵּךְ הִתְפַּעַל מִחֲכָמָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, עַד שֶׁגַם הוּא
הִבִּין בְּאוֹתוֹ רָגַע שֶׁה' הוּא הַנוֹתֵן חֲכָמָה לְבָנֵי הָאָדָם.

הָאִם הִיָּה לְפֶרְעָה סֶפֶק מִי הוּא הָאִישׁ הַמְתָּאִים בְּיֹתֵר
לְנַהֵל אֶת מִצְרַיִם בְּשָׁנִים הָאֵלוֹ?

לפרעה הָיָה ברור שְׁאִין אָדָם מִתְּאִים יוֹתֵר מִיֹּסֵף
לִתְּפַקִּיד הַנִּכְבָּד.

פְּרַעַה פָּנָה אֶל יוֹסֵף וְאָמַר לוֹ:

”רְאֵה נָתַתִּי אֶתְךָ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם” (פְּסוּק מֵא)

פְּרַעַה מוֹדִיעַ לְיוֹסֵף שֶׁהוּא מְמַנֶּה אוֹתוֹ לִתְּפַקִּיד הַשְּׂנִי
בְּחִשְׁבוֹתוֹ בְּהַנְהַגַּת הַמְּדִינָה: מוֹשֵׁל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם,
הַאֲחֵרָאֵי עַל עֲנִינֵיהָ הַפְּנִימִיִּים שֶׁל מִצְרַיִם.

”וַיֹּסֶר פְּרַעַה אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ”

וַיִּתֵּן אֶתָּה עַל יַד יוֹסֵף...” (פְּסוּק מֵב)

קִבְּלַת טַבַּעַת הַמֶּלֶךְ מִפְּרַעַה הִיְתָה סִמְנָן לְכַךְ שֶׁמֵּאוֹתוֹ
הַיּוֹם וְהֵלְאָה יוֹסֵף הוּא הַמוֹשֵׁל וְהַמְּשַׁנֶּה לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם.

פְּרַעַה הִלְבִּישׁ אֶת יוֹסֵף בְּבִגְדֵי שֵׁשׁ (פְּשֵׁטָן), שֵׁם רִבִּיד
(שְׂרָשֶׁרֶת זָהָב) עַל צְנֹאָרוֹ וְנָתַן לוֹ מְרֻכָּבָה מִפְּאָרֶת
הַמִּיֻּחָדֶת אֲךָ וְרַק לְנוֹשֵׂא בְּתִפְקִיד הַמְּשַׁנֶּה לְמֶלֶךְ.

”...וַיִּתֵּן לוֹ אֶת אֶסְנַת בַּת פּוֹטִי פְּרַעַע...”

לְאִשָּׁה...” (פְּסוּק מֵה)

פּרַעָה נָתַן לְיוֹסֵף אִשָּׁה מִמִּשְׁפַּחַה נְכַבְּדָה. וַיֵּשׁ
מִרְבוֹתֵינוּ שְׂאֵמְרוּ שְׂאֵסְנַת הִיְתָה בְתוּ שֶׁל פּוֹטִיפֵר.

אֵסְנַת עֲזָבָה אֶת עֲבוֹדַת הָאֱלִילִים שֶׁל אָבִיהָ וְהִיְתָה אִשָּׁה
בְּעֵלַת מְדוֹת טוֹבוֹת.

בְּזָכוֹת מַה זָכָה יוֹסֵף לְכַבוֹד הַגָּדוֹל הַזֶּה?

יוֹסֵף גָּדַל בְּחִבְרַת אֲנָשִׁים רְשָׁעִים וְעוֹבְדֵי אֱלִילִים וְלֹא
לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, לְכֵן זָכָה לְכַבוֹד כֹּה גָּדוֹל.

הוּא הִיָּה יָשָׁר וְטוֹב, נְאֻמָּן וְחַרוּץ וּמִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כּוֹחַ
לְעֹזֵר לְבָרִיּוֹת.

יוֹסֵף עָבַד קִשָּׁה בְּבֵית פּוֹטִיפֵר וַיּוֹתֵר מְזֵה בְהִיּוֹתוֹ בְּבֵית
הַסּוֹהַר. לְמִרוֹת צָעָרוֹ הַגָּדוֹל לֹא הִפְסִיק לְקַרֵּא בְּשֵׁם ה',
לְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו וּלְבַטֵּחַ בּוֹ שְׂיַעֲזֹר לוֹ.

בְּיוֹסֵף הִתְקַיֵּם הַפְּסוּק: "בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יְבַטֵּחַ בּוֹ"
וְהִיָּה ה' מְבַטְחֵוּ" (ירמיה יז, ז).

"וַיֹּסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה..."

וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פְרַעִי

וַיַּעֲבֹד בְּכָל אֲרֶץ מִצְרַיִם" (פְּסוּק מו)

יוסף עָמַל הַרְבֵּה עַל תְּכַנּוּן אֲסֵפֶת הַמְּזוּן וּשְׁמִירָתוֹ
בְּמִצְרַיִם.

הוא נָסַע בְּכָל רַחְבֵי מִצְרַיִם, עָבַר מְעִיר לְעִיר, מִנָּה
פְּקִידִים רַבִּים וְלָמַד אוֹתָם פִּיֶּצֶד לְאַסֹּף תְּבוּאָה וְהִיכֵן
לְשֹׁמֵר אוֹתָהּ.

האם יוסף הצליח במשימתו?

נְאֻמֶר:

”וַיַּעֲבֹר יוֹסֵף בָּר בַּחֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד...” (פְּסוּק מֵט)

יוסף הצליח בְּתַכְנִיתוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁהִיְתָה קֶשֶׁה
וּמְסֻבָּתָהּ. הוּא הִצְלִיחַ לְאַגֹּר כְּמוֹיֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד שֶׁל
תְּבוּאָה כְּמוֹ חוֹל הַיָּם.

”וְלִיוֹסֵף יָלַד שְׁנֵי בָנִים...”

אֲשֶׁר יִלְדָה לוֹ אֲסֵנַת...” (פְּסוּק נ)

שְׁמָחָה רַבָּה הִיְתָה לְיוֹסֵף עַל שְׂזֻכָּה לְהַקִּים מִשְׁפָּחָה,
לְשֵׂאת אִשָּׁה וְלָלֶדֶת בָּנִים, לְאַחַר שֶׁהִתְנַתַּק מִבֵּית אָבִיו
וְחֵי לְבָדוֹ שָׁנִים רַבּוֹת.

”וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה

בִּי נִשְׁנִי אֱלֹקִים אֵת כָּל עֲמָלִי

וְאֵת כָּל בַּיִת אָבִי" (פְּסוּק נא)

📖 "נִשְׁנִי" - הַשְּׂכַחְנִי.

יוֹסֵף הוֹדָה לַה' עַל הַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ בַּהֲיוֹתוֹ
בְּגִלוֹת בְּמִצְרַיִם.

הוּא הִזָּה כִּי עָסוּק בְּתַפְקִידוֹ עַד שֶׁשָּׂכַח אֵת שְׁנוֹת הַצֶּעֶר
שֶׁהָיוּ לוֹ כְּשֶׁהָיָה עֹבֵד בְּבַיִת פּוֹטִיפָר וְאֵת הַצֶּעֶר שֶׁנִּגְרַם
לוֹ מֵאֲחִיו בְּבַיִת אָבִיו, לְכֵן קָרָא לְבָנוֹ "מְנַשֶּׁה" - לְשׁוֹן
שְׂכָחָה.

"וְאֵת שֵׁם הַשְּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם

בִּי הִפְרַנִּי אֱלֹקִים בְּאַרְצָן עַנְיִי" (פְּסוּק נב)

קָשָׁה הָיָה לְיוֹסֵף לְחַיֹּת בְּאַרְצָן נִכְרִיָּה בֵּין מִצְרַיִם עוֹבְדֵי
אֱלִילִים, וְאָף עַל פִּי כֵן הוּא יָדַע לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַטּוֹבָה
הַגְּדוֹלָה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ בְּנִתְנוֹ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים, וְלָכֵן קָרָא
לְבָנוֹ הַשְּׁנִי אֶפְרַיִם.

מִשְׁנִסְתִּימוֹ שְׁנוֹת הַשְּׂבַע, כְּמוֹ שֶׁפָּתַר יוֹסֵף, הִחְלוּ שְׁנוֹת
הַרְעָב.

מִשֶׁהַחֵלּוּ שָׁנוֹת הָרַעַב הִפִּירוּ הַכֹּל בְּחֻכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל
יוֹסֵף, שֶׁיָּצַע לִפְתוֹר אֶת חֵלּוֹם פְּרַעָה, וְכַעַת הוּא מִתְקַיֵּם
בְּדִיוֹק כָּפִי שֶׁפִּתְרָה.

רַעַב קָשָׁה פָּקַד אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת, וְכֻלָּם בָּאוּ לְקִנּוֹת אֶכָּל
מִהֶמְצָרִים.

בְּאוּרֵי מַלִּים

מִקְצֵי - בסוף	צְנוּמוֹת - רְזוּת
יָאוֹר - נְהַר הַנִּילוֹס	כֹּלָה - גָּמַר, הֵרַס
אָחוּ - מֵרַעָה	לְשָׁנוֹת - פַּעַם שְׁנֵיָהּ, לְחֻזָּר
וַיִּקְצֵר - הִתְעוֹרָר	נִכּוֹן - מוֹכֵן
קָדִים - רוּחַ מִזְרָחִית	וַיִּשִׁיתֶהוּ - יָשִׁים אוֹתוֹ, יִמְנָה
שְׂדוּפוֹת - מִכּוֹת	לְהַפְקִיד - לְמַנּוֹת
וַתִּפְעַם רוּחוֹ - הִתְרַגַּשׁ	לְחֻמֶשׁ - לְמֵלֵא
חֻרְטָמִים - מְכַשְׁפִּים	לְקַבּוּץ, לְצַבָּר - לְאַסֹּף
כְּנִי - מוֹשְׁבֵי, תִּפְקִידֵי	בָּר - תְּבוּאָה
בִּלְעָדֵי - בְּלִי אֵינִי	פִּקְדוֹן - שְׁמִירָה
דָּלוֹת - רְזוּת	לְכָרֶת - לְחַתֹּךְ, לְהַרְסוֹ
רְקוֹת - חֲסֵרוֹת, רְזוּת	נִשְׁנִי - הַשְּׂכִיחַ מִמֶּנִּי

מקורות לפרק מא

פסוק א: חלומות פרעה היו מאת ה' כדי להעלות את יוסף לגדולה - בראשית רבה (פט, ג): "ולמה ניתוסף לו (ליוסף) ב' שנים? כדי שיחלום פרעה ויתגדל (יוסף) על ידי חלום".

פסוק ה: התרגשות פרעה מן החלומות שחלם: א. פרעה הרגיש שחלומותיו אמת - רלב"ג: "והנה זה הענין הוא מסגולת החלומות הצודקים (שנועדו לגלות לאדם את העתיד כדי שידע להתכונן אליו), רוצה לומר, שיגיע מהם התפעמות הרוח, לפי שכבר ישער (יחשוב) האדם בהם שהם צודקים (ותחושה זו, שהם אמת, מסעירה את רוחו ומביאה אותו לבקש פתרון לחלומו)". ב. פרעה הבין שפתרון חלומותיו נוגע לממלכה כולה - עקדת יצחק: "...אלא חלומות המלכים של כל העולם כולו הוא... אמנם המלך הוא חולם חלומו של כל העולם כולו... והוא דבר שיאות (מתאים) למלך מצד שהוא כולל".

פתרונות החכמים לא מצאו חן בעיני פרעה - "פותרים היו אותם, אבל לא לפרעה, שלא היה קולן נכנס באזניו ולא היה לו קורת רוח בפתרונם".

פסוק ט: גנותו של שר המשקים - א. שלא הזכיר את יוסף בעבר - צרור המור: "וידבר שר המשקים... מה שהיה ראוי לדבר קודם (לפני) שתי שנים". ב. שהזכירו לטובת עצמו - בראשית רבה (פט, ז): "כיון שראה שר המשקים את פרעה שהיתה נפשו מבקשת לצאת, היה מחשב בדעתו ואומר: 'אם ימות פרעה זה ויעמוד מלך אחר, איני יודע אם מעמידני באמונתי (שיאמין לו השירות להיות שר המשקה לו - מתנות כהונה), אם לאו". ג. הוא הזכיר את יוסף בזלזול - רש"י בשם חז"ל: "ארורים

הרשעים שאין טובתם שלמה, מזכירו בלשון בזיון 'נער' - שוטה ואין ראוי לגדולה, 'עברי' - אפילו לשוננו אינו מכיר, 'עבד' - וכתוב בנימוסי (חוקי) מצרים, שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים".

פסוק יד: יוסף חלק כבוד למלכות - רש"י: "ויגלח - מפני כבוד המלכות".

פסוק טז: יוסף מלמד את פרעה אמונה - צרור המור: "וכן הודיע בזה לפרעה כי יש אלקים שופטים בארץ אשר כל המלכים והחכמים תחת ממשלתו... שהכל... הוא מיד האלקים ושהוא משגיח בשפלים".

פסוק לג: חמלת יוסף על המצרים - רבנו אברהם בן הרמב"ם בשם רבי אברהם החסיד: "החמלה בטבעו (של יוסף) והרחמנות על העם אשר בשבילם תיקן תקנה של חסד עליהם בצרה אשר הם עומדים לפניה, לפי שחשש (יוסף) שמא לא יתעוררו פרעה ושריו לדבר זה ועל ידי זה יאבד העם".

פסוק לז: פרעה נרגע בשמעו את עצת יוסף - בראשית רבה (פט, ו): "המתין להם (ה') עד שנתיגעו והוציאו את רוחו ואחר כך בא יוסף והחזירה".

פסוק מא: הטלת האחריות על יוסף - ספורנו: "ראה והתבונן היטב להנהיג בתכלית הטוב כי דבר גדול נתתי בידך".

פסוק מה: אסנת היתה בתו של פוטיפר - רש"י: "פוטי פרע - הוא פוטיפר...".

ביוסף התקיים הפסוק "ברוך הגבר אשר יבטח בה" - מדרש תנחומא (לט, ח): "זה שאמר הכתוב: 'ברוך הגבר אשר יבטח בה'. את מוצא, כיון שהיה בבית רבו: 'ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח' וגו', 'וירא אדוניו כי ה' אתו' וגו'. וכי פוטיפר הרשע היה רואה שהקב"ה עמו, ומה הוא כי ה' אתו? ! אלא שלא היה שמו של הקדוש ברוך הוא זו מפיו (של יוסף). היה נכנס לשמשו (את פוטיפר) והוא היה מלחש ואומר: 'ריבון העולם אתה הוא בטחוני, אתה הוא פטרוני, תני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ובעיני פוטיפר אדוני'".

פסוק נא: יוסף שכח את עמלו ואת בית אביו בגלל רוב עיסוקיו - ע"פ הנצי"ב בהרחב דבר: "עתה שהזמין ה' לידו עסק של טורח ציבור... על זה נתן הודיה לומר: 'כי נשני אלקים' וגו'".

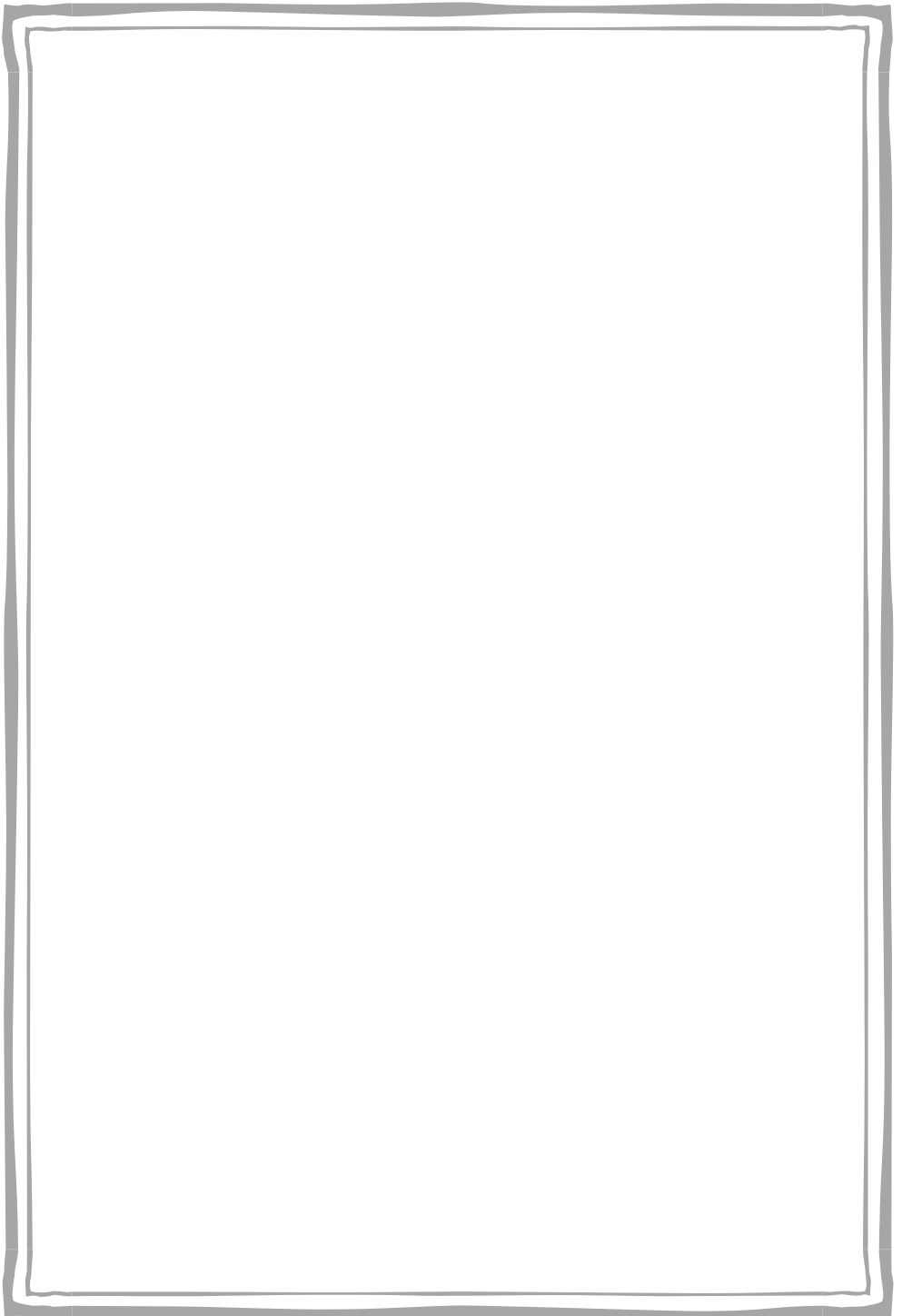
פסוק נד: הכרת המצרים בחכמתו של יוסף - צרור המור: "להורות כי בשני הרעה נראו דבריו וחכמתו". ובתחילת דבריו בפסוק כז כתב: "כי השבע איננה ראייה גמורה לדבריו לפי שאין מרגישים אותו האנשים, אבל בשני הרעב ניכר הדבר, כי כולם יראים וחרדים".

פרק מב

אַחֵי יוֹסֵף

יֹרְדִים לְמִצְרַיִם

אַחֵי יוֹסֵף יוֹרְדִים לְמִצְרַיִם

(פָּרָק מ"ב)

"וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם..." (פְּסוּק ב)

יַעֲקֹב שָׁמַע שֶׁבְּמִצְרַיִם מוֹכְרִים תְּבוּאָה לְכָל דּוֹרֵשׁ וּלְכֹן
אָמַר לְבָנָיו:

"רְדוּ שָׂמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשֶּׁם וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת" (פְּסוּק ב)

יַעֲקֹב הִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמִּלָּה "רְדוּ" וְלֹא "לְכוּ", כְּדֵי לְלַמֵּד
אוֹתָם שֶׁאֵרֶץ יִשְׂרָאֵל גְּבוּהָה וְחֲשׂוּבָה יוֹתֵר מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּמְכָל שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת.

"וַיֵּרְדוּ אַחֵי יוֹסֵף עִשְׂרֵה לְשָׂבֵר בַּר מִמִּצְרַיִם" (פְּסוּק ג)

בְּנֵי יַעֲקֹב מָהְרוּ לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם כְּדֵי לְקַנּוֹת תְּבוּאָה
וְלִהְיוֹת אֶת נַפְשָׁם וְאֶת נַפְשׁ אֲבֵיהֶם.

הֲאִם הֵיטָה לְאַחִים סְבָה נוֹסֶפֶת לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם?

הֵיטָה לָהֶם סְבָה נוֹסֶפֶת וְחֲשׂוּבָה מְאֹד.

הֵם הִתְחַרְטּוּ עַל מְכִירַת יוֹסֵף וְהִצְטַעְרוּ עַל כֵּן מְאֹד,
וְלָכֵן הֵם רָצוּ לְחַפֵּשׂ אֶת אַחֵיהֶם הָאֲבוּד וּלְשַׁחֲרָו סוּף
סוּף מְאֹדֻנָּיו.

וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרָכָה:

"הָאֲחִים הָיוּ מִתְחַרְטִים בְּמִכִּירוֹתוֹ וְנָתְנוּ לָבֶס לְהִתְנַהֵג עִמוּ בְּאַחֻהּ וּלְפָדוֹתוֹ בְּכֹל מָמוֹן שִׁיפָּסְקוּ עֲלֵיהֶם".

📖 "אחווה" - אהבת אחים. "לפדות" - לשחרר מהשבי תמורת כסף. "ממון" - כסף. "יפסקו" - יקבעו מחיר.

לֹא רַק בְּשַׁעַת הַרְעָב הִתְעוֹרְרוּ הָאֲחִים לְחַפְּשׁוֹ, אֲלָא כְּבָר קָדָם לָכֵן, כְּשֶׁהֵבִינוּ אֶת טְעוּתָם הַגְּדוֹלָה מִיָּד לְאַחַר הַמִּכְרָה.

וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבָרָכָה:

"בְּכֹל יוֹם אוֹמְרִים הָאֲחִים אִימְתִי נִבְקַר עָלָיו, נִבְיֵאָהוּ אֶצֶל אָבִיו, וּכְשֶׁאָמַר לָהֶם אָבִיהֶם רְדוּ לְמִצְרַיִם, נָתְנוּ בָלֶם עֵינֵיהֶם לְנֹהֵג בּוֹ מִנֹּהֵג אַחֻהּ".

📖 "נבקר עליו" - נחפש אותו.

"וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים..." (פסוק ה)

כיצד חפשו האחים את יוסף?

האחים התפזרו ונכנסו למצרים בשערים שונים, כל אחד בשער אחר. הם עברו ממקום למקום, וחפשו את אחיהם.

בְּכֹל מְקוֹם אֲלִיו הִגִּיעוּ שְׁאֵלוֹ אִם שָׁמְעוּ עַל עֶבֶד בְּשֵׁם יוֹסֵף.

מִשָּׁלֵא מִצָּאוֹ אוֹתוֹ נִגְשׂוּ לְקִנּוֹת אֶכְל.

הָאֵם הָעֵלּוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עַל דַּעְתָּם שְׁאַחִיהֶם יוֹסֵף, שְׂכָה חִפְּשׂוּ אוֹתוֹ, עָלָה לְגַדְלָהּ וּמִשְׁמֵשׁ כְּשִׁלִּיט מִצְרַיִם?

וַדַּאי שְׁלֵא.

אַבְל יוֹסֵף הִפִּיר אֶת אָחִיו, שְׁנַאֲמַר:

”וַיֵּדָא יוֹסֵף אֶת אָחִיו וַיְבִירֵם” (פְּסוּק ז)

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שָׂרָאָה יוֹסֵף אֶת אָחִיו, רָצָה לְגַלוֹת לָהֶם מִי הוּא, לְחַבְּבָם וּלְנַשְׁקָם, כִּי כָּבֵד סִלַּח לָהֶם עַל מַה שְׁעָשׂוּ לוֹ.

יוֹסֵף הִחְלִיט לְהִתְאַפֵּק.

”וַיִּתְנַבֵּר אֵלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אֲתָם קִשׁוֹת...”

לְמַרּוֹת אֶהְבְּתוּ שֶׁל יוֹסֵף אֵלֵיהֶם, הוּא עָשָׂה אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ אֵינוֹ מְכִירָם.

מִדּוּעַ יוֹסֵף דִּבֵּר קִשׁוֹת אֶל אָחִיו וְהֶאֱשִׁים אוֹתָם בְּאִשְׁמַת רַגוּל?

יוסף דאג לאחיו בנימין, הוא חשש שהאחים עלולים לפגוע בבנימין כשם שפגעו בו. הוא החליט לבדוק את יחס האחים לבנימין, כדי להיות בטוח שהם אוהבים אותו.

יוסף גם חשש שאם יודע לאחים שהוא יוסף, יפגעו בו שנית. חשש זה הביא את יוסף לנסות את אחיו בניסיונות שונים על פיהם ידע אם האחים התחרטו על מכירתו לעבד.

”ויבר יוסף את אחיו והם לא הבירהו” (פסוק ח)

הכיצד?

יוסף הכיר את אחיו מפני שלא השתנו במראם ובלבושם. האחים לעצמת זאת לא הכירו את יוסף מפני שלא העלו על דעתם שאחיהם הקטן שמכרוהו לעבד מנה כמושל על כל מצרים.

הם לא הכירוהו גם מפני שהשתנה מאד במראהו - גדל לו זקן ולבושו היה לבוש מלכות.

האחים ספרו ליוסף שהם באו למצרים כדי לקנות אכל.

”ויאמר אליהם לא

כִּי עָרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם לְרֵאוֹת" (פְּסוּק יב)

📖 "עָרוֹת הָאָרֶץ" - מְקוּמוֹת מְסֻתוֹר.

חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה מְבֹאָרִים שְׁטַעֲנַת יוֹסֵף שֶׁהָאֲחִים
בָּאוּ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ, נִבְעָה מִכֶּךָ שְׁנִכְנְסוּ דֶרֶךְ עֲשֶׂרָה
שָׁעִרִים שׁוֹנִים וְלֹא דֶרֶךְ שֶׁעַר אֶחָד, כְּדַרְכֶם שֶׁל מְרַגְלִים
הַמְבַקְשִׁים לְהַפִּיר אֶת הָאָרֶץ.

"וַיֹּאמְרוּ שָׁנִים עֲשָׂר עֲבָדֶיךָ אֲחִים...

וְהָאֶחָד אֵינְנו" (פְּסוּק יג)

הָאֲחִים הִסְבִּירוּ לְיוֹסֵף שֶׁהֵם הִתְפַּזְרוּ בְּעֲשֶׂרָה שָׁעִרִים
כְּדֵי לְחַפֵּשׂ אֶת אַחֵיהֶם שְׂאֵבֵד בְּמִצְרַיִם, וְלֹא כְּדֵי לְרַגֵּל
אוֹתָהּ.

חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה מְלֻמְדִים אוֹתָנוּ שֶׁיוֹסֵף שָׁאַל אֶת
הָאֲחִים מַה יַעֲשׂוּ אִם יִמָּצְאוּ אֶת אַחֵיהֶם הָאֲבוּד וְאֲדוֹנָיו
יִבְקֹשׁ תְּמוּרָתוֹ כֶּסֶף רַב?

הָאֲחִים עָנוּ שֶׁהֵם מוֹכְנִים לְשֵׁלֶם כָּל סְכוּם כְּדֵי לְשַׁחֲרוֹ.

הוֹסִיף יוֹסֵף וְשָׁאַל, מַה יַעֲשׂוּ אִם אֲדוֹנָיו לֹא יִסְפִּים
לְתַתּוֹ בְּעֵד כֶּסֶף? וְהָאֲחִים עָנוּ: לֹא נִנְתֵר עַל אַחֵינוּ
וּבְמִדַּת הַצֶּרֶךְ נִצָּא לְמַלְחָמָה לְמַעַנּוּ.

”וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֵיכֶם לֵאמֹר

מִרְגָּלִים אַתֶּם” (פְּסוּק יד)

מִשְׁשָׁמַע יוֹסֵף שֶׁהֵם מוֹכְנִים לְצֵאת לְמִלְחָמָה לְמַעַן
אֲחִיהֶם, טָעַן כְּנֹגֵד שֶׁהִתְשַׁד שְׁלוֹ פִּי מִרְגָּלִים הֵם
הַתְגַּלָּה כְּאַמְתִּי, שֶׁהָרִי הֵם מוֹדִים שֶׁבָּאוּ לְשֵׁם מִלְחָמָה.

בְּדַבְרֵים אֵלוּ רָצָה יוֹסֵף לְבַדֵּק מָה מִרְגִּישִׁים הָאֲחִים
כְּלִפִּי אֲחִיהֶם הָאֲבוּד.

יוֹסֵף הִכְנִיס אֶת אָחִיו לְמִשְׁמֵר בְּמִשְׁךְ שְׁלִשָׁה יָמִים.

”וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף בֵּינִים הַשְּׁלִישִׁי

זֹאת עֲשׂוּ וַחֲיוּ” (פְּסוּק יח)

יוֹסֵף אָהַב אֶת אָחִיו וְלֹא רָצָה שִׁיבְהֵלוּ בְּבֵית הַמִּשְׁמֵר
וַיִּחְשְׁבוּ שֶׁהַשְּׁלִיט מְתַכְנֵן לְהִתְאַכְזֵר אֲלֵיהֶם, לְכֵן
הִרְגִיעֵם וְאָמַר לָהֶם:

”אֵת הָאֱלֹקִים אֲנִי יֵרָא”

יוֹסֵף אָמַר לָהֶם שֶׁהוּא יֵרָא מֵהוּ וְלָכֵן לֹא יִגַּע בָּהֶם
לְרָעָה. הוּא הוֹדִיעַ לְאֲחִים שִׁיתֵן לָהֶם לְשׁוֹב לְבַתִּיהֶם
וְלִהְבִּיא אֶכֶל לְמִשְׁפַּחוֹתֵיהֶם, אֲבָל דָּרַשׁ מֵהֶם דְּרִישָׁה:

”וְאֵת אֶחֱיֶכֶם הַקָּטָן תְּבִיאוּ אֵלַי

וַיֹּאמְרוּ דְבָרֵיכֶם...” (פְּסוּק כ)

יוסף הזהיר את אחיו ודרש מהם שיביאו אליו את בנימין. יוסף התגעגע מאוד לאחיו הקטן, שנים רבות עברו מאז ראהו בפעם האחרונה.

האם האחים התרגזו על יוסף?

נֶאֱמַר:

”וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו

אֲבֵל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ

אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְנוּ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ

עַל בֶּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת” (פְּסוּק כא)

האחים אמרו זה לזה, שה' הביא עליהם את הצרה הגדולה הזאת מפני שחטאו במכירת יוסף אחיהם.

במלים אלו הביעו האחים חרטה גדולה על התנהגותם. הם הצטערו מאוד על כך שלא שמעו לדברי תחנוניו של יוסף בזמן שהיה משלך בבור.

מה עשה יוסף כששמע את דברי אחיו?

”וַיֹּסֵב מֵעַלֵיהֶם וַיִּבְךְ” (פסוק כד)

📖 "ויבך" - בכה.

יוסף אהב את אחיו ורחם עליהם וכששמע שאחיו מתחרטים החל לבכות.

”...ויקח מאתם את שמעון”

יוסף שהפיר טוב את תכונותיהם של אחיו אסר את שמעון בבית הסהר כדי להפרידו מלוי, שלא תיעצו שניהם להרגו, כפי שעשו לאנשי שכם.

האם יוסף העניש את שמעון?

נאמר בפסוק:

”וַיֹּאסֵר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם”

יוסף אסר את שמעון רק לעיני אחיו, אבל לאחר שיצאו האחים, הוציאו מבית המאסר והאכילו והשקהו.

יוסף הצדיק סלח לשמעון בלב שלם, אף על פי ששמעון היה מראשי המתנגדים לו והוא זה שאמר

”לכו ונהרגוהו“. יוסף התנהג אליו באהבה ובאחווה
ודאג לכל מחסורו.

”ויצו יוסף וימלאו את בליהם בר

ולהשיב בספיהם איש אל שקו

ולתת להם צדה לדרך...“ (פסוק כה)

האם פמות התבואה שיוסף צנה לשים בשקיהם הייתה
דומה לפמות שצנה לשים לאחרים?

נדאי שלא. יוסף צנה למלא את שקי האחים עד שיהיו
מלאים, צנה להשיב את כספם, ואף דאג לתת להם
צידה לדרך, שלא ירעבו בדרךכם.

בהיותם בדרך, פתח אחד האחים את שקו וגלה
שמשהו הניח כסף בשק.

”... ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר

מה זאת עשה אלקים לנו“ (פסוק כח)

📖 "ויחרדו" - נבהלו.

האחים הבינו שה' גרם להם צער נוסף בגלל חטאם.
הכסף שמצאו בשק הזכיר להם את הכסף שהרויחו

בזמן שִׁמְכְרוּ אֶת יוֹסֵף, וְעָתָה הַצֵּטְעָרוּ עַל שֶׁהִתְגַּלְגַּל לְיָדָם כֶּסֶף שְׂאִינוֹ שָׁלָהֶם.

מִשְׁהִגִּיעוּ הָאָחִים לְבֵית יַעֲקֹב אָבִיהֶם סָפְרוּ לוֹ עַל כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָם, וְגַם עַל צוּרוֹ שֶׁל הַמּוֹשֵׁל, שְׂיָבִיאוּ אֵלָיו אֶת בְּנֵימִין.

”וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו לֵאמֹר

אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית אִם לֹא אָבִיָּאֲנוּ אֵלֶיךָ” (פְּסוּק לז)

רְאוּבֵן הִתְכַּוֵּן לְחַזֵּק אֶת הַבְּטָחָתוֹ שְׂיַחְזִיר אֶת בְּנֵימִין, וְלֹא הִתְכַּוֵּן שְׂבַנְיֹו חֲלִילָה יָמוּתוּ. כְּפִנְתּוֹ הִיָּתָה לוֹמַר שְׂכִמּוֹ שְׂאִינוֹ רוֹצֵה שְׂבַנְיֹו יָמוּתוּ כִּי יַעֲשֶׂה הַכֹּל כְּדֵי לְהַחְזִיר אֶת בְּנֵימִין.

יַעֲקֹב עָמַד בְּסֻרּוּבוֹ וְלֹא יָכוֹל הִיָּה לְהַסְכִּים.

”וַיֹּאמֶר לֹא יָרַד בְּנֵי עִמְכֶם... וְקִרְאֵהוּ אֶסוּן...”

וְהוֹרְדֶתֶם אֶת שְׂיָבִיתִי בְּיָגוֹן שְׂאוּלָה” (פְּסוּק לח)

📖 "בְּיָגוֹן" - בְּצַעַר. "שְׂאוּלָה" - אֶל הַקְּבָר.

יַעֲקֹב אָמַר לְבַנְיֹו שֶׁהֵבֵן הַיָּחִיד שְׂנַשְׂאָר לוֹ מֵאִשְׁתּוֹ רַחֵל הוּא בְּנֵימִין, וְאִם חֲלִילָה יָמוּת לֹא תִהְיֶה לוֹ נַחְמָה עַד סוֹף יָמָיו.

באורי מלים

שָׁבַר - תְּבוּאָה	לְדְרוֹשׁ - לְבַקֵּשׁ
תִּתְרַאוּ - תִּפְחָדוּ	מִלִּיץ - מִתְרַגְּמָן
שִׁבְרוּ - קִנּוּ תְבוּאָה	וַיִּסַּב - הִסְתַּוְּבַב, פָּנָה
בָּר - תְּבוּאָה	מִסְפּוֹא - אֶל לְבַהֲמוֹת
פָּן - שָׁמָּא, אוֹלִי	אִמְתַּחַתּוּ - שָׁקוּ, חִבִּילתוּ
אֶסוֹן - מוֹת	וַיִּחְרְדוּ - פָּחַדוּ מֵאֵד, נִבְהִלוּ
שְׁלִיט - מוֹשֵׁל	קוֹרוֹת - דְּבָרִים שָׁקְרוּ
לְהִתְנַכֵּר - לַעֲשׂוֹת עֲצֻמוֹ זָר	מְרִיקִים - מְרוֹקְנִים
עֲרוֹת הָאָרֶץ - מְקוֹמוֹת מִסְתוֹר	לְצָרוֹר - לְקִשׁוֹר
כְּנִים - אוֹמְרִים אֶמֶת	לְשַׁכַּל - לְאַבֵּד בֵּן
לְבַחֵן - לְבַדֵּק	שִׁיבָה - זְקֵנָה
מִשְׁמֵר - בֵּית הַסֵּהר	יְגוֹן - צַעַר
יְאֲמֵנוּ - יְהִיוּ אִמְתִּיִּים	שְׂאוֹל - קִבֵּר

מקורות לפרק מב

פסוק ג: רצון האחים למצוא את יוסף ולשחררו - רש"י: "שהרי נכנסתם בעשרה שערי העיר... ובשביל אותו אחד שאיננו נתפזרו בעיר לבקשו".

פסוק ז: יחס האחווה של יוסף כלפי אחיו - אור החיים: "פירושו, ראה אותם בראיית אחים והכיר אחווה להם, אלא שאליהם היה מתנכר".

יוסף בדק מהו יחס האחים לבנימין - רלב"ג: "ולזה תמצא שבנפול אחי יוסף בידו לא שלם להם רעה תחת הרע אשר גמלוהו, אבל השגיח בהם וכלכל אותם כמו שבאר אחר. ואמנם הכאיב לבם מעט בראשית וכדי שיתבאר לו איך מנהגם עם אחיו בנימין, שאם היו שונאים אותו ומתנכלים להמיתו כמו שנהגו עמו (יוסף), היה לוקח בזה עצה להפרידו מהם ולהצילו מידם".

יוסף בדק אם האחים התחרטו על המכירה - אברבנאל: "אבל נסתפק לו בזה אולי יקנאו בו אחיו פעם שנית ויחשבו להרגו כאשר עשו בראשונה... ראה בדרך הזה להביאם בנסיון לדעת אם בכ"ב שנה, שלא ראה אותם שינו את תכונותיהם ואם נתחרטו ממה שעשו כנגדו".

פסוק ח: האחים לא הכירו את יוסף - א. כי המראה של יוסף השתנה - גמ' בבא מציעא לט ע"ב: "שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן". רש"י: "לפי שהניחם חתומי זקן". ב. כי לא העלו על דעתם שיוסף התמנה למושל מצרים - רד"ק: "שראוהו בגדולה והיה רחוק בעיניהם מאד שיהיה הוא יוסף שמכרוהו לעבד והוא אדון לכל המצרים, ואמרו

בלבם אף על פי שצורתו דומה ליוסף הרבה בני אדם דומה צורת זה לצורת זה בקצת, לפיכך יצא מלבם שיהיה הוא יוסף”.

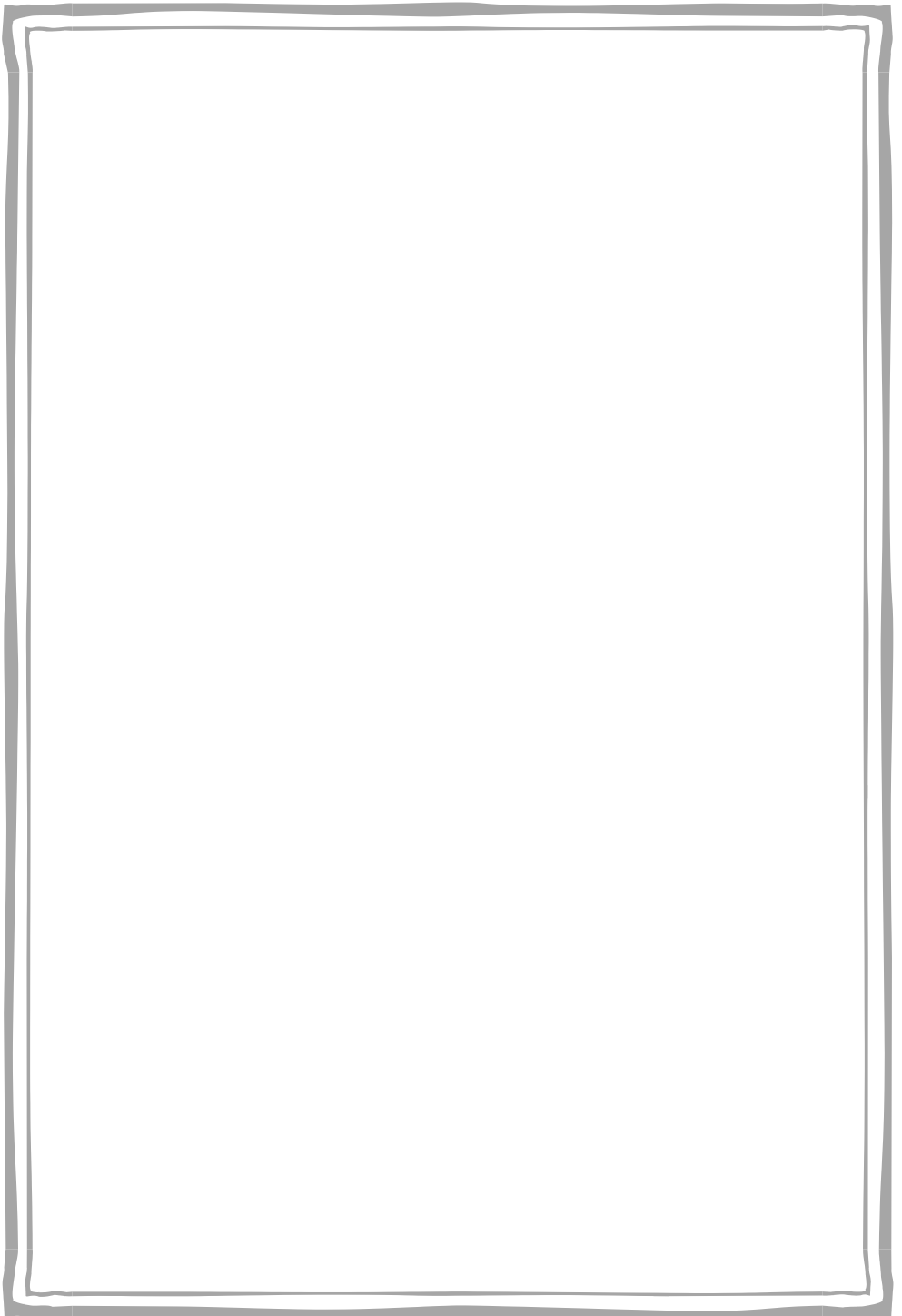
פסוק יג: נכונותם הרבה של האחים למען יוסף - רש”י לפסוק יב: “שהרי נכנסתם בעשרה שערי העיר, למה לא נכנסתם בשער אחד?” ובפסוק יד כתב: “אמר להם: ואילו מצאתם אותו ויפסקו (יקבעו) עליכם ממון הרבה, תפדוהו? אמרו לו: הן. אמר להם: ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון, מה תעשו? אמרו: לכן באנו, להרוג או ליהרג. אמר להם: הוא אשר דברתי אליכם, להרוג בני העיר באתם...”.

פסוק כד: הבכי של יוסף - א. בכי של התרגשות ושמחה על חרטת האחים - רש”י: “ויבך - לפי ששמע שהיו מתחרטין”. ב. מתוך רחמים על אחיו הנתונים בצרה - ספורנו: “ויבך - כאשר ראה בצרתם”. והנצי”ב כתב: “מרוב חמלה”.

סיבת מאסרו של שמעון - רש”י: “להפרידו מלוי, שמא יתייעצו שניהם להרוג אותו”.

יחסו הטוב של יוסף אל שמעון - רש”י על פי חז”ל: “לא אסרו אלא לעיניהם, וכיון שיצאו - הוציאו והאכילו והשקהו”.

פסוק כח: האחים הצדיקו עליהם את הדין - רבנו בחיי: “כלומר עשה אליקים לנו כמדנתנו”. ובהרחבה בכתב והקבלה: “ומיד שמו על לבם שאין זה מקרה אלא מאת ה' היתה זאת להפרע מהם... וכמו שהצדיקו עליהם את הדין בתחילה באמרים 'אבל אשמים אנחנו על אחינו'”.

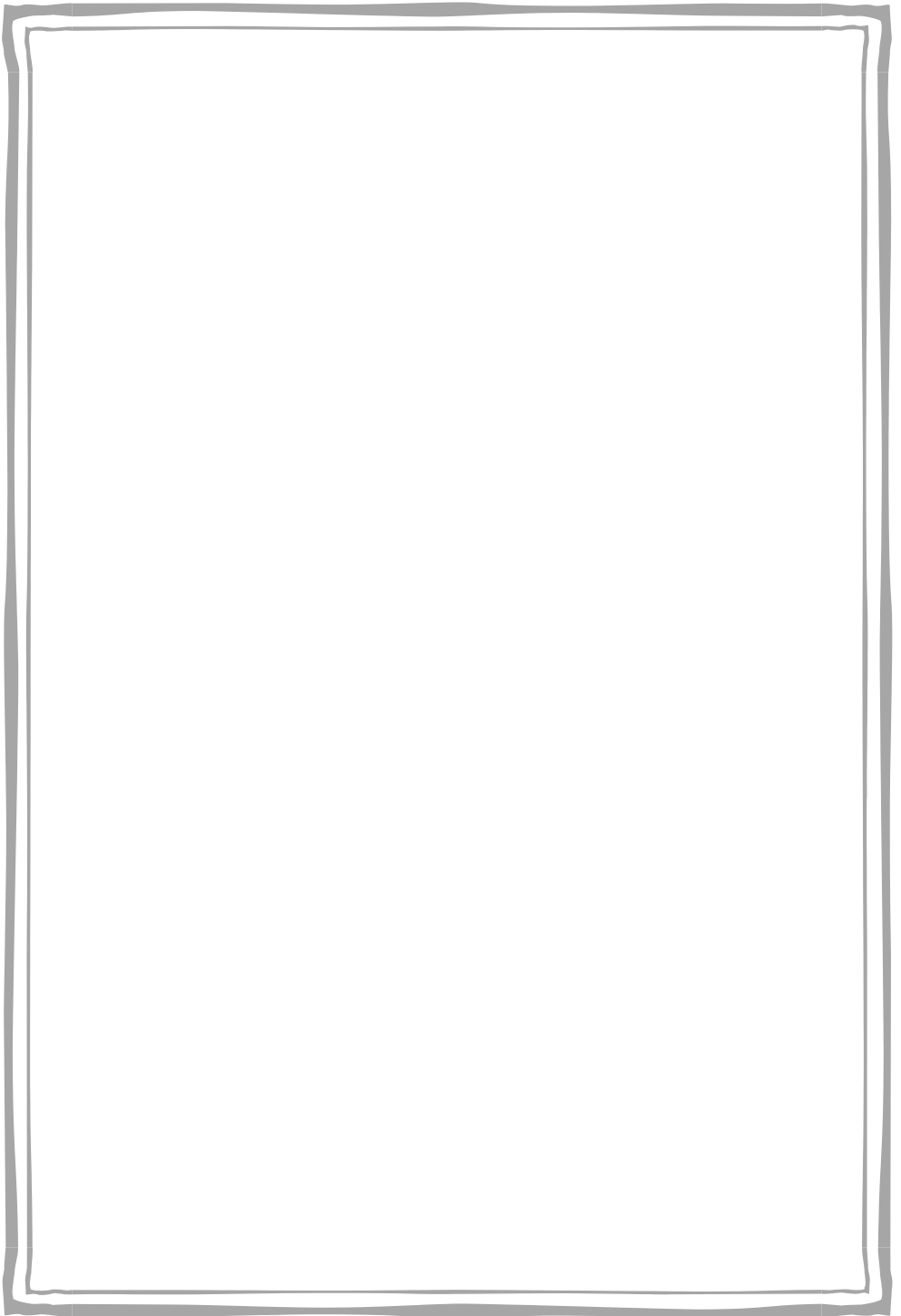

פרק מג

פְּגִישַׁת יוֹסֵף וּבְנֵי מִיִּן

פגישת יוסף ובנימין

(פרק מג)

"והרעב כבד בארץ" (פסוק א)

הרעב בארץ התחזק, ואף על פי כן יעקב לא הסכים לשלח את בנימין למצרים.

יהודה ראה את אהבתו הגדולה ונדאגתו הרבה של יעקב לבנימין. לכן הציע לאחיו ברחמנותו להמתין עד שיגמר האכל ואז יוכלו לשכנע את יעקב לשלח את בנימין אתם.

משנגמרה התבואה ולא נותר להם מאומה, בקש יעקב מבניו:

"שבו שברו לנו מעט אכל" (פסוק ב)

📖 "שברו" - קנו

השיב יהודה ליעקב:

"העד העד בנו האיש לאמר"

לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם" (פסוק ג)

📖 "העד העיד" - הזהיר.

המושג הזהיר אותנו שלא לבוא אליו בלי בנימין.

”ויאמר יהודה אל ישראל אביו

שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה

ונחיה ולא נמות...” (פסוק ח)

יהודה בחכמתו אמר ליעקב שעדיף לרדת למצרים עם בנימין למרות הסכנה שבדבר, שכן אם ישארו בבית, כלם ימותו ברעב.

”אנכי אערבנו מידי תבקשנו

אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך

וחטאתי לך כל הימים” (פסוק ט)

יהודה התחייב בפני יעקב שיעשה הכל כדי לשמור על בנימין מכל דבר רע.

יהודה אף היה מוכן להלחם עם המצרים כדי לשמור על בנימין.

מדוע דווקא יהודה לקח על עצמו את האחריות על בנימין?

יהודה זָכַר הַיֵּטֵב אֶת הַצָּעֶתוֹ לְאַחִים לְמַכּוֹר אֶת יוֹסֵף לְיִשְׁמָעֵאלִים. הוּא הַצָּטְעֵר מְאֹד עַל דְּבָרָיו, עַל אֶף שֶׁבְּהַצָּעֶתוֹ זֶה הִצִּיל אֶת יוֹסֵף, וְרָצָה לְתַקֵּן אֶת הַטָּאוֹ בְּלִקְיַחַת הָאַחֲרִיּוֹת עַל שְׁמִירַת בְּנֵי־מִין.

"כִּי לֹא הִתְמַהְמְהוּ

כִּי עָתָה שִׁבְנוּ זֶה פְּעָמִים" (פְּסוּק י)

📖 "לֹא" - אִם ל'א. "הִתְמַהְמְהוּ" - הִתְעַכְּבוּ.

מִדְּבָרָיו שֶׁל יְהוּדָה אָנוּ לוֹמְדִים שֶׁבְּנֵי יַעֲקֹב הִתְעַכְּבוּ בְּבֵיתָם זְמַן רַב, וְהָיָה אֲפָשָׁר בְּזִמְנָא זֶה לְרַדֵּת לְמִצְרַיִם וּלְחַזֵּר פְּעָמִים.

בְּנֵי יַעֲקֹב כְּבָדוּ מְאֹד אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. הֵם לֹא הִתְלוֹנְנוּ שֶׁהֵם רְעֵבִים, הֵם הַצָּטְמָצְמוּ וְאָכְלוּ מִהַמְעַט שֶׁנִּשְׁאָר בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה שֶׁהִתְעַכְּבוּ בְּבֵית.

יַעֲקֹב פָּנָה לְבָנָיו וְאָמַר:

"אִם בֶּן אִפּוֹא זֹאת עֲשׂוּ

קְחוּ מִזְמֶרֶת הָאָרֶץ בְּכֻלֵּיכֶם..." (פְּסוּק יא)

קְחוּ אֶתְכֶם דְּבָרִים מְשֻׁבָּחִים מִגְּדוּלֵי הָאָרֶץ, כְּמוֹ בְּשָׂמִים, דְּבֶשֶׁת, בְּטָנִים וּשְׂקָדִים.

דְּבָרִים אֵלוֹ תִּגְנוּ לְאִישׁ מִתְּנָה כְּדֵי שְׂיִרְחֵם עֲלֵיכֶם.

חֲכַמֵּינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה לְמִדּוּנֵנוּ שְׁלֹאֲחֵר שְׁצַוָּה יַעֲקֹב אֶת
בְּנָיו לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַהֲכָנּוֹת הַדְּרוּשׁוֹת כְּדֵי לְפַיֵּס אֶת
הַמוֹשֵׁל, אָמַר לָהֶם:

"מַעֲתָה אֵינְכֶם חֲסֵרִים כְּלוּם אֶלָּא תַפְלָה, הֲרִינוּ
מִתַּפִּיל עֲלֵיכֶם".

"וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לְפָנַי הָאִישׁ

וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אַחֵיכֶם אַחֵר וְאֶת בְּנֵימִין" (פסוק יד)

תַּפְּלֵת יַעֲקֹב חֲזָקָה אֶת לָבָם שֶׁל הָאֲחִים, וְהֵם קָמוּ וַיִּרְדּוּ
אֶל יוֹסֵף.

כִּמָּה שָׁנִים חֲכָה יוֹסֵף לְרְאוֹת אֶת בְּנֵימִין אַחִיו?

יוֹסֵף חֲכָה בְּמִשְׁךְ עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה, וְהִנֵּה סוּף סוּף
הִגִּיעַ הַיּוֹם:

"וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתֶם אֶת בְּנֵימִין" (פסוק טו)

יוֹסֵף שָׂמַח מְאֹד לְרְאוֹת אֶת בְּנֵימִין אַחִיו, אַךְ הִמְשִׁיךְ
לְהִתְאַפֵּק וְלֹא הִתְנוּדַע אֵלָיו. הוּא עֲדִין לֹא הָיָה בְּטוֹחַ
שְׂאֵחָיו הַתְּחַרְטוֹ לְגַמְרֵי עַל מַעֲשֵׂה מְכִירְתּוֹ.

"וַיֹּאמֶר לְאִשְׁרָה עַל בֵּיתוֹ הֲבֵא אֶת הָאֲנָשִׁים הַבַּיִתָּה..."

כִּי אֲתִי יֵאָכְלוּ הָאֲנָשִׁים בְּצִדְהֵרִים...

וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוֹבִיאוּ בֵּית יוֹסֵף... (פסוקים טז-יח)

📖 "וַיִּירָאוּ" - פְּתוּחַ.

מדוע האחים פחדו כשהוביאו לארמונו של יוסף?

האחים חששו שיוסף יאשים אותם בלקיחת הכסף שנמצא בשקיהם.

האחים נגשו תחלה אל הממנה על הבית וספרו לו על הכסף שמצאו באמתחתייהם.

"וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לָכֶם אֵל תִּירָאוּ"

אֵלְקֵיכֶם וְאֵלְקֵי אֲבֵיכֶם

נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן בְּאֲמַתְחֹתֵיכֶם... (פסוק כג)

גם הממנה על בית יוסף הייה יראת ה' והזכיר בדבריו את שם ה'.

חכמינו זכרונם לברכה אומרים שהממנה על הבית הייה מנשה, בנו של יוסף.

”וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם אֶת שְׁמֵעוֹן”

יוסף דֹּאג לְהוֹצִיא אֶת שְׁמֵעוֹן אֶל הָאֲחִים כְּדֵי שְׂרָאוּ
שֶׁהוּא מְטִיב עִמָּהֶם וְלֹא יִפְחָדוּ מִמֶּנּוּ.

הָאֲחִים הִפְתְּעוּ לְרֹאוֹת אֶת שְׁמֵעוֹן לְאַחַר תְּקוּפָה שְׁהִיָּה
בְּכֹלֹא בְרִיא וְשָׁלֵם, שֶׁלֹּא כִּשְׂאֵר הָאֲסִירִים.

”וַיָּבֵא יוֹסֵף הַבֵּיתָה... וַיִּשְׁתַּחֲוּ לּוֹ אֲרִצָּה” (פְּסוּק כו)

בְּשָׁעָה זֹאת הִתְקַיֵּם חֲלוּמוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁל יוֹסֵף עַל הָאֲלֵמוֹת
שֶׁהִשְׁתַּחֲוּ לּוֹ, שֶׁהָרִי כָּל אֶחָד עָשָׂר אָחָיו הִשְׁתַּחֲוּ לּוֹ.

”וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזֶּה”

אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם הַעוֹדְנֵנוּ חַי” (פְּסוּקִים כז-כח)

מִדּוּעַ יוֹסֵף שָׁאַל בְּשָׁלוֹם יַעֲקֹב אָבִיו, הָרִי הָאֲחִים כָּבֵר
סִפְרוּ לּוֹ שֶׁהוּא חַי?

יוֹסֵף יָדַע שֶׁיַּעֲקֹב זָקֵן מְאֹד וְחָשַׁשׁ שֶׁמָּא נִפְטָר בְּמַהֲלָךְ
הַתְּקוּפָה בְּהָיָה אָחָיו בְּבֵית אֹרְחָיו אוֹ בְּדֶרֶךְ.

”וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחָיו בֶּן אִמּוֹ...”

וַיֹּאמֶר אֶלְקִים יַחֲנֹךְ בְּנִי” (פְּסוּק כט)

יוסף דבר אל בנימין בחבה רבה, כִּאֲב אֶל בְּנוֹ, וּבְרָכּוֹ
שֶׁה' יִרְחַם עָלָיו. בְּקִשִּׁי הִצְלִיחַ יוֹסֵף לְסַיֵּם אֶת דְּבָרָיו,
וּמִיָּד:

"וַיִּמְהַר יוֹסֵף בִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחָיו

וַיִּבְקֶשׂ לְבָכוֹת וַיָּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְךְ שָׁמָּה" (פְּסוּק ל)

📖 "נכמרו" - בערו.

קִשָּׁה הָיָה לְיוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק וְלֹא לְבָכוֹת. הוּא הִתְרַגֵּשׁ
בְּאֶפֶן מִיָּחָד כְּשֶׁרָאָה שְׁבִנְיָמִין מִתְגַּעְגַּע אֵלָיו וּמִצְטַעַר
עַל חֲסָרוֹנוֹ.

וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבָרָכָה:

"שָׂאֵלוּ (יוֹסֵף): יֵשׁ לָךְ אֵח מֵאִם? אָמַר לוֹ (בְּנִימִין):
אֵח הָיָה לִי וְאִינִי יוֹדֵעַ הֵיכֵן הוּא. (שָׂאֵלוּ יוֹסֵף): יֵשׁ
לָךְ בָּנִים? אָמַר לוֹ: יֵשׁ לִי עֲשָׂרָה... בָּלָם עַל שֵׁם אָחִי,
וְהַצְּרוֹת אֲשֶׁר מִצְאוּהוּ: 'בִּלְע' - שֶׁנִּבְלַע לְבִין
הָאֲמוֹת, 'בְּכָר' - שֶׁהָיָה בְּכוֹר לְאִמִּי, 'אֲשָׁבֵל' -
שֶׁשָּׁבְאוּ אֵל, וְנִעְמָן' - שֶׁהָיָה נְעִים בְּיוֹתֵר... וְחַפְּסִים' -
שֶׁלֹּא רָאָה חוֹפְתִי, וְלֹא רָאִיתִי אֲנִי חֲפָתוֹ, וְיֵאֲרָד' -
שֶׁיִּרְד לְבִין הָאוֹמוֹת".

"וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפֵּק"

וַיֹּאמֶר שִׁמּוֹ לָחֶם" (פְּסוּק לֵא)

יוֹסֵף כָּבֵד מְאֹד אֶת אָחָיו בְּסַעֲדָה, הוֹשִׁיבֵם לְפָנָיו וְנָתַן
לָהֶם מֵאֲכָלֵי מְלָכִים.

"וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו הַבְּכֹר בְּבִכְרָתוֹ וְהַצְעִיר בְּצַעֲרָתוֹ

וַיִּתְמְהוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ" (פְּסוּק לֵג)

📖 "וַיִּתְמְהוּ" - הַתְּפִלָּאוּ.

חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ שְׂיֹסֵף הוּא
אֲשֶׁר הוֹשִׁיבֵם לְפִי סֵדֶר לִידְתָם, מִהַגְדוֹל לְקִטָּן.

הָאֲחִים הַתְּפִלָּאוּ כִּי צַד הַמוֹשֵׁל הַמְצָרִי יוֹדֵעַ מֵהוּ סֵדֶר
לִידְתָם.

מִדּוּעַ הָאֲחִים לֹא חָשְׁבוּ שְׂמוֹשֵׁל זֶה הוּא אַחֵיהֶם?

הָאֲחִים לֹא הֶעֱלוּ עַל דַּעְתָּם שֶׁהָאֵחׁ שְׂמֵכְרוּ עָלָה לְגַדְלָה
וְנִהְיָה מוֹשֵׁל מְצָרִים. הֵם גַּם לֹא חָשְׁבוּ שְׂמוֹשֵׁל זֶה
שֶׁהֵטִיב עִמָּהֶם כָּל כֵּן, הוּא יוֹסֵף אַחֵיהֶם שְׂמֵכְרוּהוּ
לְמְצָרִים.

"וַיִּשָּׂא מִשְׂאֵת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵהֶם" (פְּסוּק לֵד)

📖 "מִשְׂאֵת" - מְנֹת, מְתָנֹת.

יוסף אהב את אחיו וסלח להם על מה שעשו לו. הוא נתן להם מנות משבחות של אכל ונתן לכל אחד ואחד מתנות יקרות.

”וְתָרַב מִשָּׂאת בְּנֵימִין מִמִּשְׂאת כָּלֶם חֲמֵשׁ יְדוֹת”

📖 **”וְתָרַב”** - היתה גדולה. **”ידות”** - פעמים.

יוסף אהב את בנמיין באפן מיוחד, והעניק לו מנות ומתנות פי חמש יותר מאחיו.

האם לא חשש יוסף שאחיו יקנאו בבנמיין?

יוסף חשש שהאחים שונאים גם את בנמיין, לכן דאג לו באפן מיוחד ובחן את יחסם של האחים אליו.

לשמחתו הרבה של יוסף, האחים לא התרגזו ולא קנאו בבנמיין, אלא שמחו בשמחתו, שהרי מרגע בוואם דאגו האחים שמא יקח המושל את בנמיין וירע לו, והנה מתברר שמושל מצרים מכבד אותו ומיטיב עמו.

”וַיִּשְׂתּוּ וַיִּשְׂכְּרוּ עִמּוֹ”

מיום שמכרו האחים את יוסף לא שתו וזין מפני שהיו בצער על חטאם. גם יוסף לא שתה זין מפני שהתנתק מאביו וממשפחתו וגם מפני שידע שאביו מתאבל ובוכה עליו.

מדוע באותו יום שתו יין?

האחים שמחו על יחסו הטוב של המושל לבנימין
אחיהם, ויוסף שמח לסעד עם אחיו האהובים ובמיוחד
עם בנימין.

מקורות לפרק מג

פסוק ב: שכנוע יעקב לשלוח את בנימין למצרים - רש"י: יהודה אמר להם (לאחיו): המתינו לזקן (ליעקב) עד שתכלה פת מן הבית".

פסוק ח: חכמת יהודה בשכנוע את יעקב אביו - רש"י: "ברעב, בנימין ספק יתפס (על ידי המצרים) ספק לא יתפש, ואנו כולנו מתים ברעב אם לא נלך, מוטב שתניח את הספק (סכנתו של בנימין) ותתפוש את הודיא (מייתת כולנו ברעב)".

פסוק ט: מסירותו הרבה של יהודה למען אביו ולמען בנימין אחיו - בכור שור: "אנכי אערבנו - שאשים נפשי ועיני אליו לשומרו מחמה, ומצינה (קור) ומחיות רעות ומליסטים (שודדים), אמסור נפשי עליו וכל טצדקי דאית לי למעבד אעשה בשבילו בכל מאמצי כוחי". והאלשיך כתב: "מידי תבקשנו - שאלחם עמו (עם המושל) בכוחי הגדול בידי".

פסוק י: הכבוד הגדול שנהגו בני יעקב כלפי אביהם - רבנו חננאל: "למדך הכתוב שדחקו (צמצמו) עצמן במאכל, ולא הטיחו דברים (האשימו) כלפי אביהם עד שנתרצה מעצמו, לפי שכבוד גדול היו נוהגים בו".

פסוק יד: העצות שנתן יעקב לבניו לפני ירידתם למצרים - רבנו חננאל: "וכיון שנתרצה, השיאם (נתן להם) עצה בחמישה דברים: האחד – 'הורידו לאיש מנחה', השני – 'וכסף משנה קחו בידכם', השלישי – 'ואת הכסף המושב כפי אמתחתיכם תשיבו בידכם...'", אולי הממונה על הבית שכחו בשוגג... הרביעי – 'ואת אחיהם קחו', החמישי – 'תפילה...'".

פסוק כו: התקיימות חלומו הראשון של יוסף - רבנו אברהם בן הרמב"ם: "כאן התקיים פתרון... לפי שבנימין היה עמהם והשתחוו כולם יחד".

פסוק ל: שמות בני בנימין נקבעו על פי המאורעות שקרו ליוסף - רש"י.

פסוק לד: סיבת רבוי מתנותיו של בנימין - ספורנו: "לראות אם יקנאו בו".

צדקותם של יוסף והאחים שלא שתו יין מיום מכירת יוסף - רש"י.

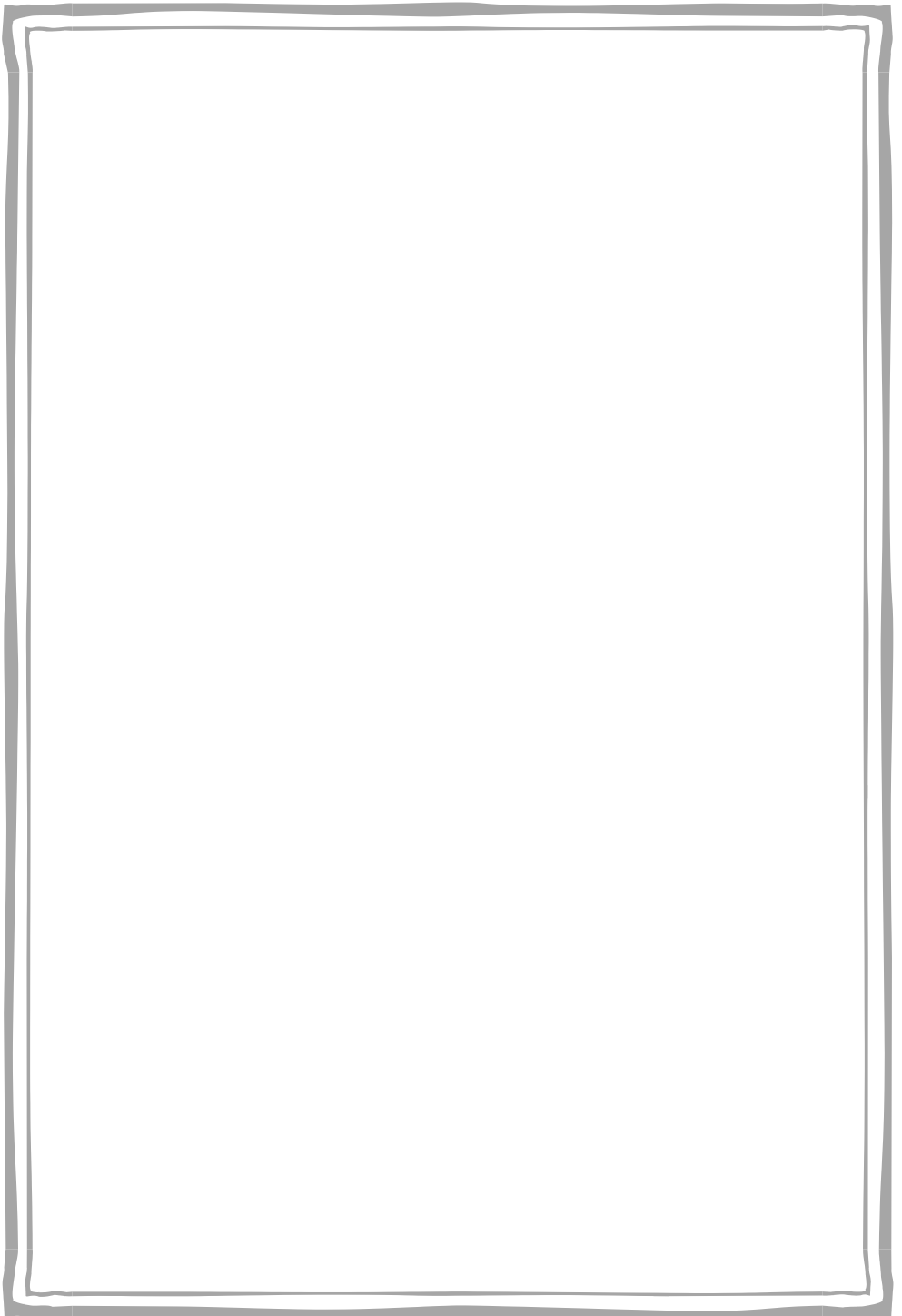

פרק מד

(פסוקים א-יז)

הַגְּבִיעַ נִמְצָא

בְּאַמְתַּחַת בְּנִימִין

הגביע נמצא באמתחת בנימין

(פרק מד, פסוקים א-יז)

”וַיֵּצֵא אֶת אֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ לֵאמֹר

מִלֵּא אֶת אֲמֹתַחַת הָאֲנָשִׁים אֲכֹל

בְּאֲשֶׁר יוֹכְלוֹן שָׂאת...” (פסוק א)

יוסף ד'אג לאחיו ד'אגה רב'ה וצ'וה א'ת ה'איש ל'מלא א'ת ש'קיהם ב'מלו'אם.

”וְאֵת גְּבִיעֵי גְבִיעֵי הַכֶּסֶף

תָּשִׂים בְּפִי אֲמֹתַחַת הַקֶּטָן...” (פסוק ב)

מדוע צ'נה יוסף ל'שים א'ת ג'ביעו ב'אמתחת ב'נימין?

יוסף ה'משיך ל'בדוק א'ת ה'אחים, הוא ר'צה ל'היות ב'טוח ש'הם או'הבים א'ת ב'נימין, ולא י'עזבו או'תו א'פלו א'ם י'מצא ג'ביע ה'מושל ב'שקו' והוא י'עגש ו'היה ב'ספ'נה.

ב'כך ר'צה יוסף ל'בדק ג'ם א'ת י'חס ה'אחים כ'לפיו, ש'הרי ג'ם הוא, כ'בנימין, ה'יה ב'נה ש'ל ר'חל.

”וַיַּעַשׂ כַּדְבָר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר”

הָאִישׁ הַמְּמַנֶּה עָשָׂה כַּדְבָר יוֹסֵף.

הוא מלא את השקים בתבואה עד שהיו כבדים מאוד והניח בפניהם את הכסף שנתנו האחים תמורת התבואה. לבסוף שם את הגביע באמתחת בנימין.

לאחר שיצאו האחים מן העיר, רדף האיש אחריהם והאשים אותם בגניבת גביע הכסף של יוסף.

”וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לָמָּה יְדַבֵּר אֲדֹנָי כַּדְבָרִים הָאֵלֶּה

חֲלִילָה לָעֶבְדֶּיךָ מַעֲשׂוֹת כַּדְבָר הַזֶּה” (פסוק ז)

האחים נבהלו והזדעזעו מאוד כאשר האשמו בגנבה. הרי כל חיייהם נזהרו מן הגזל זהירות יתרה.

”אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתוֹ מֵעֶבְדֶּיךָ וְיָמָת...” (פסוק ט)

האחים היו בטוחים שאף אחד מהם לא לקח את הגביע, ואף הסכימו שמִי שימצא הגביע ברשותו - ימות.

האיש חפש באמתחותיהם, ולתדהמתם הרבה, הגביע נמצא באמתחת בנימין.

האם האחים כָּעֶסוּ עַל בְּנֵימִין ? הֲאֵם עָזְבוּ אוֹתוֹ בְּיַד
הָאִישׁ ?

נֹאמֵר :

”וַיִּקְרְעוּ שְׂמֹלֹתָם וַיַּעֲמִסוּ אִישׁ עַל חֻמְרוֹ

וַיֵּשְׁבוּ הָעִירָה” (פְּסוּק יג)

הָאֲחִים לֹא עָזְבוּ אֶת בְּנֵימִין בְּיַד הָאִישׁ. הֵם הֶעֱמִיסוּ אֶת
שְׂקֵיהֶם עַל הַחֻמּוֹרִים וְחָזְרוּ יַחַד עִם בְּנֵימִין לְמִצְרָיִם.
הֵם נִתְּנוּ לוֹ הַרְגָּשָׁה שֶׁהֵם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ וְלֹא חוֹשְׁדִים
בּוֹ כְּלָל, הֵם עָשׂוּ הַכֹּל כְּדֵי לְהִגֵּן עָלָיו.

”וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מָה נֹאמֵר לְאֲדָנִי מִה נִדְבַר וּמָה נִצְטַדֵּק

הָאֱלֹקִים מִצָּא אֶת עֵוֹן עַבְדִּי” (פְּסוּק טו)

יְהוּדָה זָכַר אֶת חֶלְקוֹ בְּעוֹן מְכִירַת יוֹסֵף וְהִצְטַעַר עָלָיו
מְאֹד, לְכֵן הָאֲשִׁים אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת אָחִיו עַל הַצָּרָה וְלֹא
אֶת בְּנֵימִין.

יְהוּדָה הִבִּין שֶׁה' הִבִּיא עֲלֵיהֶם צָרָה נוֹסֶפֶת כְּעֹנֵשׁ עַל
מְכָרָם אֶת יוֹסֵף לְמִצְרָיִם.

”הִנָּנוּ עֲבָדִים לַאֲדֹנָי

גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר נִמְצָא הִגְבִּיעַ בְּיָדוֹ”

יהודה הרָאָה אֶת־כַּהֵן רַבָּה לְבִנְיָמִין אָחִיו. הוּא אָמַר לְיוֹסֵף שִׁיְהִיָּה מוֹכֵן לְהִיּוֹת עֶבֶד וְלַעֲבֹד עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת בְּיוֹתֵר וּבְלִבָּד שְׁלֹא יַעֲזֹבֶהוּ לְבִדּוֹ.

יהודה הָיָה בְּטוֹחַ שֶׁגַּם הָאֲחִים מְסַכְּמִים לְדַבְּרֵיוֹ וְאִם הֵם יִהְיוּ מוֹכָנִים לַעֲבֹד עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ שָׁנִים רַבּוֹת לְמַעַן בְּנִימִין.

יוֹסֵף שָׂמַח שֶׁמָּחָה רַבָּה כְּשִׁשְׁמַע אֶת גְּלוּיֵי הָאֶתְנָחָה שֶׁל הָאֲחִים.

”וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מִעֲשׂוֹת זֹאת

הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הִגְבִּיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִי עֶבֶד

וְאַתֶּם עָלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם (פְּסוּק 12)

יוֹסֵף רָצָה לְרְאוֹת מַה יִּהְיוּ אָחִיו מוֹכָנִים לַעֲשׂוֹת עוֹד בְּשָׂבִיל אַחִיהֶם, כְּאֲשֶׁר הַמוֹשֵׁל מְסַרְב לָתֵת לָהֶם אֶת אַחִיהֶם בְּנִימִין.

בְּאִרְי מְלִים

- כְּלוּ - גְּמְרוּ
- יְחַנְךָ - יְרַחֵם עֲלֶיךָ
- הַעֲד - הַזְהִיר
- נִכְמְרוּ רַחֲמֵינוּ - בְּעָרוּ, הִתְחַזְּקוּ
רַחֲמֵינוּ
- אָעָרְבֵנוּ - אָהִיָּה אַחֲרָי
- הִתְמַהֵמְהוּ - הִתְעַכְּבוּ,
נִשְׁאָרְנוּ
- זָמַרְתָּ הָאָרֶץ - פְּרוֹתֶיהָ
- הַמְשַׁבְּחִים שֶׁל הָאָרֶץ
- מְשַׁגָּה - טְעוּת
- לְטַבֵּחַ - לְשַׁחֵט בְּהֵמוֹת
לְצוּרֶךָ הַסְּעוּדָה
- יְחַנְךָ - יְרַחֵם עֲלֶיךָ
- הִחֵל - הִתְחִיל
- וַיַּעֲמֵס - שָׁם מִשָּׂא
- נִצְטַדֵּק - נֹאמֵר שְׂאֵנוּ צוֹדֵקִים
- לְהִתְגוֹלֵל - לְהַעֲלִיל, לְהַאֲשִׁים
- בִּי (אֲדֹנָי) - בְּבִקְשָׁה

מקורות לפרק מד (פסוקים א-ז)

פסוק ב: יוסף בחן את יחס האחים לבנימין - רמב"ן: "גם הענין השני שעשה להם בגביע לא שתהיה כוונתו לצערם, אבל חשב אולי יש להם שנאה בבנימין שיקנאו אותו באהבת אביהם כקנאתם בו... ועל כן לא רצה שילך עמהם בנימין אולי ישלחו בו ידם עד בדקו אותם באהבתו". וכך כתב רלב"ג: "ואמנם הכאיב להם מעט בראשית הענין כדי שתשלם לו הידיעה בשלום אביו ואחיו בנימין וכדי שיתבאר לו איך מנהגם עם אחיו בנימין, שאם היו שונאים אותו ומתנכלים להמיתו כמו שנהגו עמו (עם יוסף) היה לוקח בזה עצה להפרידו מהם ולהצילו מידם... והנה השתדל יוסף להעליל על אחיו בנימין לבחון איך היה מנהג אחיו עמו, רוצה לומר, אם הם שונאים אותו ויעזבוהו וילכו או אם יאהבוהו וישתדלו בהצלתו כפי היכולת".

פסוק טז: האחים הבינו שבגלל חטא מכירת יוסף, נגרם להם כל צערם, והתחרטו על מעשיהם - רש"י על פי בראשית רבה (צב, ט): "יודעים אנו שלא סרחנו, אבל מאת המקום היתה להביא לנו זאת, מצא בעל חוב (ה) לגבות חובו (לגבות את החוב על החטא שלנו, חטא מכירת יוסף)".

סכום לפְרָשׁוֹת וַיֵּשֶׁב - מִקֵּץ

בְּפְרָשׁוֹת אֵלוֹ אָנוּ נִפְגָּשִׁים עִם בְּנֵי יַעֲקֹב, אָבוֹת הַשְּׁבֻטִים.
אֵהָבָה גְדוּלָה רָכְשׁוּ הָאֲחִים לְיַעֲקֹב אָבִיהֶם, וּמַחֲשַׁבְתָּם
שְׁיַעֲקֹב אוֹהֵב יוֹתֵר אֶת יוֹסֵף הַבִּיאָה לְמֵאֲבָקִים גְּדוּלִים בֵּין
הָאֲחִים לְיוֹסֵף.

הַמֵּאֲבָקִים בֵּין הָאֲחִים מְלַמְּדִים עַד כַּמָּה הֵיְתָה חֲשׁוּבָה
לְאֲחִים הַנְּהַגַת הַמְשַׁפָּחָה - מִי יִמְלוֹךְ, מִי יִמְשׁוֹל וּמִי יִדְרִיךְ.

בְּעֵקֶר בּוֹלְטִים שְׁנֵי הָאֲחִים הַגְּדוּלִים וְהַחֲכָמִים - יְהוּדָה
וְיוֹסֵף.

יוֹסֵף הַצַּדִּיק נִהַג כְּבוֹד בְּאַחֲיוֹ הַקְּטַנִּים וְקִרְבָּם, הוּא שָׁמַע
בְּזִרְיֹוֹת בְּקוֹל אָבִיו וְהֵלֵךְ מְרַחֲקִים כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתוֹ.
לְאַחַר שְׁנַמְכַר לְמִצְרַיִם עֶבֶד בְּבֵית פּוֹטִיפָר בְּנַאֲמֹנוֹת
וּבַחֲרִיצוֹת רַבָּה. בְּטַחוּנוֹ בַּה' הָיָה מִפְּלֵא וְשֵׁם שָׁמַיִם הָיָה
תָּמִיד שָׁגוֹר בְּפִיו. יוֹסֵף זָכָה שֶׁה' הָיָה עִמּוֹ וְהִצְלִיחַ אֶת כָּל
מַעֲשָׂיו.

לְצַדּוֹ יְהוּדָה, מְנַהֵג הָאֲחִים, גִּילָה אַחֲרֵי־כֵן כָּל־פִּי יוֹסֵף, מְנַע
מֵהָאֲחִים לְפַגֵּעַ בוֹ, וְכֻלָּם נִשְׁמְעוּ לְדַבְרָיו.

הקדוש ברוך הוא אהב את יוסף ואת בית יעקב כלו ונתן
בלב פרעה מלך מצרים חלומות שאף אחד מפל חכמיו לא
ידע לפתורם, הכל כדי שיבוא יוסף ויפתורם וינצלה לגדלה.

יוסף עמד באמץ ודבר לפני מלך מצרים ולפני כל חכמיו
ופעננה גדולה הודיע להם שחכמתו אינה משלו אלא מאת
ה' ופתר את החלומות. פרעה הודה שה' נותן את החכמה
ליוסף, נהג בו כבוד גדול ומנהו למושל על כל ארצו.

יוסף נהל את כל ארץ מצרים בשנות הרעב, בחריצות
ובנאמנות רבה, ונהל את הממלכה בישר ובצדק.

בינתיים התחרטו האחים על מכירתו של יוסף וחפו
להזדמנות בה יוכלו לרדת למצרים כדי לפדותו.

הזדמנות זו הגיעה בשנות הרעב. האחים ירדו למצרים כדי
לקנות אכל, ונצלו את הגעתם כדי לחפש את אחיהם. הם
היו מוכנים לעשות הכל כדי לפדותו - לשלם ממון רב ואף
להלחם בעבורו.

יוסף הצדיק גם הוא חכה לאחיו, וכשבאו לפניו גלה מצד
אחד יחס של אהבה כלפיהם בכך שדאג לצרכיהם והרגיע

אותם, ומצד שני גלה זהירות ואתריות על עצמו ועל אחריו
בנימין ולכן התנכר אליהם כדי לבדוק האם התחרטו באמת,
ואז יוכל לגלות את אהבתו אליהם.

האחים היו יראי ה' והבינו שכל המא'רות והסבוכים שבאו
עליהם היו מאת ה' בגלל חטאם במכירת יוסף.

הם שבו בתשובה שלמה וכאשר נמצא הגביע באמתחת
בנימין הראו את נאגתם הרבה לאחיהם הקטן ולא עזבוהו -
כלם חזרו אתו למצרים והיו מוכנים לעשות הכל למענו.